

Notitie

Opdrachtgever: Mw. K. Hoogenboezem (Partners RO)
Auteur: Ir. M.A.J. Grutters & W. Moerland Msc.
Betreft: Quick scan Blokhoeve Oost Nieuwegein
Projectnummer: 1242
Datum: 2 juni 2015
Status: definitief

bSR
Bureau Stadsnatuur

bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

Inleiding

In het kader van het opstellen van een bestemmingsplan heeft bSR een quick scan uitgevoerd op een nieuwbouwlocatie te Nieuwegein, provincie Utrecht. Voor deze locatie, genaamd Blokhoeve Oost, is onderzocht welke potenties het gebied heeft voor soorten beschermd door de Flora- en faunawet (Ffwet). Voor deze soorten geldt dat voor handelingen die individuen kunnen schaden of voor hun voortbestaan een risico betekenen, gewerkt moet worden volgens een goedgekeurde gedragscode of dat een ontheffing ex artikel 75 van de Ffwet dient te worden aangevraagd. Zie ook het wettelijk kader in de bijlage van deze notitie. Het plangebied wordt weergegeven in Figuur 1. Het op de tekening aangegeven deel in het noordoosten betreft een voetgangersbrug met wandelpad langs een populierenbosje, er is echter een amendement aangenomen om dit pad uit het bestemmingsplan te halen. Bij een volgende bestemmingsplanherziening zal dit niet meer in het plan worden opgenomen. In het bos zullen geen ingrepen plaats vinden. De voorliggende notitie doet verslag van de quick scan die hier is uitgevoerd.

Figuur 1. Ligging van het plangebied Blokhoeve Oost te Nieuwegein.

Methodiek

- Op 18 maart is op de vroege middag een bezoek aan het plangebied gebracht. Hierbij is bekeken:
- of het gebied potentie heeft als leefgebied van soorten met een beschermde status volgens de Ffwet;
 - voor welke functies het plangebied voor betreffende soorten in aanmerking komt;
 - of vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van beschermde fauna nodig is.

Eveneens zijn landelijke en regionale verspreidingsatlassen geraadpleegd ter ondersteuning van deze inschatting.

Resultaten

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied betreft een geheel onbebouwd terrein (Figuur 2). Het grootste deel is begroeid met een korte, grazige vegetatie. Het terrein wordt doorkruist door een met stelcon-platen verharde weg die wat hoger ligt dan de omgeving (Figuur 3). Deze weg en andere delen van het terrein zijn opgehoogd met zand. In het oosten van het gebied ligt het restant van een klein grond- of slibdepot, welke thans verruigd is en grotendeels begroeid met braam *Rubus spec.* en Riet *Phragmites australis*. Ook de ondiepe greppel die hier doorheen loopt naar het zuiden is begroeid met braam, evenals Riet en wat opslag van onder andere wilg *Salix spec.* Deze greppel mondt uit in een watergang die aan de voet van de spoordijk loopt. Hier bestaat de oeverbegroeiing uit Riet, lisdodde *Typha spec.* en kleine exemplaren van els *Alnus spec.* Ook loopt een greppel door het zuidelijk deel in oost/westelijke richting door het terrein. Het gebied lijkt veelvuldig als hondenuitlaatterrein te worden gebruikt.

Figuur 2. Het plangebied gezien vanuit het zuiden. Rechts op de achtergrond het bosje met abelen.

Vaatplanten

Er zijn geen potenties aangetroffen voor beschermde flora. Vermoedelijk vanwege voorbereidende werkzaamheden voor de bouw is het terrein in het verleden deels opgehoogd en afgevlakt. Gelet op de hoge voedselrijkdom en de geringe leeftijd van het terrein worden er geen groeiplaatsen van beschermde wilde plantensoorten verwacht.

Amfibieën & reptielen

Aanwezigheid van strikt beschermde amfibieën en reptielen wordt uitgesloten. Reptielen komen niet voor in Nieuwegein (Creemers *et al.* 2009). De Ringslang *Natrix natrix* komt wel voor aan de rand van de Utrechtse Heuvelrug tot aan Houten (Nieuw-Wulven).

Van de strikt beschermde amfibieën komen in de regio Rugstreeppad *Bufo calamita* en Heikikker *Rana arvalis* voor. Het zwaartepunt van de verspreiding van Heikikker in de omgeving ligt in de polders tussen Lek en Waal en in het Groene Hart tussen IJsselstein en Gouda. Dichtbijgelegen vindplaatsen zijn Polder Willeskop, Polder Benschop en Nieuw Wulven (Bunnik). Ook zijn er meldingen van de soort gedaan in Galecop en omgeving. In de omgeving van de Galecopperwetering liggen sloten langs graslanden die geschikt leefgebied lijken te zijn voor Heikikker. In plangebied echter is geen biotoop aanwezig voor Heikikker.

De Rugstreeppad komt voor in de polders westelijk van Nieuwegein en rond de Lek. Het is een pionier die ook in zandige terreinen leeft. Het zandige en open karakter van het plangebied heeft potenties als landhabitat voor de soort. Het ontbreekt echter aan geschikte voortplantingswateren in de vorm van ondiepe, onbegroeide wateren die snel kunnen opwarmen. Ook ligt het plangebied geïsoleerd van het bekende verspreidingsgebied: aan de oostkant lopen het Amsterdam-Rijnkanaal en Merwedekanaal, zuidelijk van Nieuwegein loopt de Lek en oostelijk de snelweg A2. Het voorkomen in het plangebied is dan ook zeer onaannemelijk.

Algemene beschermde soorten welke opgenomen zijn in tabel 1 zijn mogelijk wel aanwezig. Het gaat dan om Bruine kikker *Rana temporaria*, Gewone pad *Bufo bufo* en groene kikkers *Pelophylax spec.* Deze kunnen de wateren gebruiken als voortplantingslocatie en de ruigten als landhabitat. Voor soorten uit deze categorie geldt echter enkel de Zorgplicht (zie Bijlage).

Figuur 3. Oostelijk deel van het plangebied. Rechts het gronddepot dat begroeid is met riet en ruigte.

Vissen

Aan de randen van het plangebied lopen enkele watergangen. De watergang die aan de noordzijde grenst aan bestaande bebouwing is de breedste en heeft flauwe oevers. Langs de spoorlijn ligt een sloot van ca. 3 tot 4 meter breedte. Beschermde vissen, waarvan Kleine modderkruiper *Cobitis taenia* en Bittervoorn *Rhodeus amarus* in de regio verspreid voorkomen, worden niet verwacht in de sloot langs de zuidrand van het terrein en langs het abelenbosje. Hiertoe ontbreekt het aan schoon water met rijke plantenbegroeiing. De noordelijke

brede watergang met flauwe oevers lijkt schoner water te voeren en kan wellicht geschikt zijn voor deze vissen. Ook de sloot langs de Middelhoeve aan de westkant van het plangebied is mogelijk geschikt. Kleine modderkruiper en Bittervoorn komen voor binnen de gemeente, maar vooralsnog zijn er geen waarnemingen bekend uit de nabije omgeving van het plangebied. Beide soorten blijken goed te kunnen gedijen in wateren in stedelijk gebied (eigen waarnemingen bSR), en hun voorkomen in het plangebied is niet uit te sluiten.

Vogels

Door het ontbreken van geschikte nestlocaties, zoals grotere bomen, schuurtjes of oude gebouwen kan het voorkomen van vogels met jaarrond beschermde nesten worden uitgesloten. Wel bevindt zich aan de rand van het plangebied een bosje met abelen *Populus spec.* Hierin bevindt zich een nest dat mogelijk betrekking kan hebben op een broedlocatie van een Buizerd *Buteo buteo*. Verder werd tijdens het bezoek een roepende Groene specht *Picus viridis* gehoord vanuit dit bosje. In het plangebied kunnen in de ruigte en bomen verschillende soorten vogels tot broeden komen, waaronder Winterkoning *Troglodytes troglodytes* en Roodborst *Erithacus rubecula*. Op het grasland zelf kunnen grondbroedende vogels als Scholekster *Haematopus ostralegus* en Kievit *Vanellus vanellus* broeden, mits er weinig verstoring door wandelaars en hondenuitlaters optreedt. In de bredere delen van watergangen kunnen onder meer nestelende Knobbelzwaan *Cygnus olor* en Meerkoet *Fulica atra* worden verwacht.

Zoogdieren

Zoogdieren zijn tijdens het veldbezoek niet waargenomen. Voor de strikt beschermde, grondgebonden soorten is geen leefgebied aanwezig binnen het plangebied. Deze soorten zijn ook niet bekend uit Nieuwegein (Wansink 2012). Wel komt, op basis van de vele molshopen, de Mol *Talpa europea* in het gebied voor. Ook waren muizenholletjes aanwezig, mogelijk van woel- of spitsmuizen. Alle te verwachten soorten zijn ten hoogste in tabel 1 van de Flora- en faunawet opgenomen, soorten waarvoor de Zorgplicht geldt.

Vanwege ontbreken van bebouwing of bomen van voldoende omvang zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen te verwachten. Wel kunnen in het gebied foeragerende vleermuizen worden verwacht. In de omgeving van het plangebied zijn de te verwachten soorten de Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*, Watervleermuis *Myotis daubentonii*, Meervleermuis *Myotis dasycneme*, Rosse Vleermuis *Nyctalus noctula* en Laatvlieger *Eptesicus serotinus*. Van met name de algemene dwergvleermuizen wordt verwacht dat ze foeragerend in het gebied aanwezig zijn. Mogelijk vormen de randen van het plangebied een vliegrouwe voor vleermuizen. Gezien de hoeveelheid beschikbaar groen in de nabije omgeving wordt niet verwacht dat het plangebied essentieel foerageergebied is voor vleermuizen.

Overig

Beschermde soorten van overige groepen, zoals mollusken of insecten, worden niet verwacht op basis van landelijke verspreiding en/of ontbreken van geschikt biotoop.

Conclusies en aanbevelingen

Op basis van het bovenstaande worden de volgende conclusies getrokken voor het plangebied:

- voorkomen van strikt beschermde vaatplanten is uitgesloten;
- voorkomen van strikt beschermde amfibieën en reptielen is uitgesloten;
- voorkomen van strikt beschermde vissoorten is niet uitgesloten;
- voorkomen van vogels met jaarrond beschermde nesten is uitgesloten;
- aanwezigheid van vogelnesten in het plangebied gedurende het broedseizoen is waarschijnlijk. Alle nesten zijn ten tijde van gebruik strikt beschermd; voor verstoring of aantasting wordt geen toestemming verleend door het Ministerie van EZ;

- aanwezigheid van beschermde functionaliteiten van vleermuizen binnen het plangebied wordt uitgesloten. Buiten het plangebied, maar mogelijk binnen de invloedssfeer van de toekomstige plannen, kunnen vliegroutes van vleermuizen aanwezig zijn;
- aanwezigheid van andere strikt beschermde zoogdieren is uitgesloten;
- voorkomen van strikt beschermde soorten van overige groepen is uitgesloten.

De conclusies van deze quick scan zijn grotendeels in lijn met de bevindingen van eerdere quick scans in dit gebied (Visser 2005, Royal Haskoning 2011). Op basis van de conclusies worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- indien watergangen aangetast zullen worden zal eerst onderzocht moeten worden of hier beschermde vissoorten aanwezig zijn.
- indien ruimtelijke ingrepen met externe werking voor omliggend gebied plaatsvinden (denk aan openbare verlichting, druk verkeer): laat aanvullend onderzoek uitvoeren naar de aanwezigheid van beschermde vliegroutes van vleermuizen langs groenstructuren net buiten het plangebied.
- voer werkzaamheden uit na 1 september (na afloop van het broedseizoen van de te verwachten vogelsoorten) en voor 15 maart (voor aanvang van het volgende broedseizoen).

Literatuur

- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie). 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Royal Haskoning, 2011. Toetsing Flora- en faunawet Blokhoeve Nieuwegein. Royal Haskoning.
- Visser, H.C.L., 2005. Natuurtoets Blokhoeve, gemeente Nieuwegein. Bureau Visser, Arnhem.
- Wansink, D. 2012. Verspreidingsatlas van de zoogdieren in de provincie Utrecht - werkatlas 2012. Zoogdierverseniging, Provincie Utrecht, Het Utrechts Landschap, Landschap Erfgoed Utrecht, Dassenwerkgroep Leersum-Amerongen, Dassenplatform Noord-Holland/Utrecht en Vleermuiswerkgroep Utrecht.

© Bureau Stadsnatuur | Westzeedijk 345 | 3015 AA Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.
bSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

Bijlage - wettelijk kader

Verbodsbepalingen

De van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren worden beschermd door de Flora- en faunawet die in 2002 van kracht geworden is. De soortbeschermingsbepalingen uit de Europese richtlijnen Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn in de Ffwet geïmplementeerd. Deze bescherming dient ervoor te zorgen dat zeldzame en bedreigde soorten niet in aantallen afnemen of uit Nederland verdwijnen. De bescherming in de Ffwet wordt geregeld middels een aantal verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 13):

- artikel 8:* Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- artikel 9:* Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop te sporen.
- artikel 10:* Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.
- artikel 11:* Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen (zie onderstaande paragraaf) van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- artikel 12:* Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
- artikel 13:* Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Voortplantingsplaatsen en andere vaste rust- en verblijfplaatsen

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Ffwet worden bijvoorbeeld verblijven van vleermuizen of voortplantingswateren van de Rugstreepad *Bufo calamita* gerekend. Ook de functionele omgeving van een verblijf kan een beschermde status hebben. Dit geldt bijvoorbeeld voor belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau.

Alle inheemse broedvogels en hun nesten mogen niet worden verstoord tijdens het broeden. Voor enkele vogelsoorten geldt dat de broedlocaties dermate belangrijk zijn voor de soort dat deze jaarrond zijn beschermd, dus ook buiten het broedseizoen zijn hier de verbodsbepalingen van artikel 11 van kracht. In 2009 is een aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogels opgesteld (Ministerie van LNV 2009). Deze jaarronde bescherming krijgen bijvoorbeeld nesten van honkvaste koloniebroeders, nesten van anderszins zeer honkvaste soorten, soorten afhankelijk van bebouwing of vogels die ieder jaar gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om boomnesten die worden gebruikt door roofvogels en uilen waaronder Buizerd *Buteo buteo* en Ransuil *Asio otus*, en vogels die aan menselijke bebouwing zijn gebonden als Gierzwaluw *Apus apus*, Huismus *Passer domesticus* en Kerkuil *Tyto alba*. Wanneer bij werkzaamheden de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats gegarandeerd kan worden is geen ontheffing nodig. Wanneer dit niet mogelijk is dient ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Beschermingsregimes

Het soortbeschermingsdeel van de Europese Habitatrichtlijn is opgenomen in de Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet is een groot aantal in Nederland voorkomende planten en dieren opgenomen waarop de hier boven genoemde verbodsbepalingen van toepassing zijn. Later zijn deze soorten in drie beschermingsregimes ingedeeld. Deze driedeling is als volgt:

- Tabel 1. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (de zogenaamde lichte toets).
- Tabel 2. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)
- Tabel 3. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en faunawet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig. Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.

Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 en de soorten vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (onder meer alle Nederlandse vleermuissoorten) wordt getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Deze drie criteria vormen de zogenaamde uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn). De uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Gunstige staat van instandhouding

Het criterium 'gunstige staat van instandhouding' is van toepassing wanneer soorten uit tabel 2 en 3 van de Ffwet of Bijlage IV van de Habitatrichtlijn voorkomen, op locaties waar activiteiten gaan plaatsvinden die een wezenlijk negatief effect kunnen hebben op de aanwezige populaties van deze soorten. Deze 'gunstige staat van instandhouding van de soort' mag niet in het geding komen. Voorwaarden waaraan hiertoe voldaan

moeten worden staan in de Habitatrichtlijn benoemd. De 'staat van instandhouding' wordt als 'gunstig' beschouwd wanneer:

- Uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven en
- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op langere termijn in stand te houden.

Mitigatie & Compensatie

Voor eventueel verlies van leefgebied van beschermde soorten op plaatsen waar ruimtelijke inrichting of ontwikkeling plaatsvindt, dient compensatie plaats te vinden, hetgeen kan inhouden dat er elders geschikt leefgebied wordt gecreëerd ten gunste van de soort. Daarnaast dienen mitigerende maatregelen te worden genomen waarmee de schade aan de aanwezige populatie tijdens werkzaamheden wordt beperkt.

Zorgplicht

In de Ffwet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2), een algemeen geldende fatsoensnorm voor de omgang met flora en fauna. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen zo weinig mogelijk nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. Wanneer men weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat werkzaamheden nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen hebben, dient men dit, mits redelijkerwijs mogelijk, te vermijden of deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien onvermijdelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

De genoemde drie items: mitigatie, compensatie en Zorgplicht, zijn algemene voorwaarden ter verkrijging van een eventuele ontheffing van de verbodsbepalingen in de Ffwet.